



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

19. detsember 2019*

Eelotsusetaotlus – Teenuste osutamise vabadus – Otsene elukindlustus – Direktiivid 90/619/EMÜ, 92/96/EMÜ, 2002/83/EÜ ja 2009/138/EÜ – Taganemisõigus – Ebaõige teave taganemisõiguse kasutamise üksikasjalike eeskirjade kohta – Taganemisavalduse vorminõuded – Mõju kindlustusettevõtja kohustustele – Tähtaeg – Taganemisõiguse aegumine – Lepingust taganemise võimalus pärast lepingu ülesütlemist – Lepingu tagasiosustuväärtuse väljamaksmine – Kindlustusmaksete tagastamine – Õigus saada intressi – Aegumine

Liidetud kohtuasjades C-355/18–C-357/18 ja C-479/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel esitatud neli eelotsusetaotlust, millest kolm taotlust esitas Landesgericht Salzburg (liidumaa kohus Salzburgis, Austria) 16. mai 2018. aasta otsustega, mis saabusid Euroopa Kohtusse 31. mail 2018 (C-355/18–C-357/18), ning ühe taotluse esitas Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) 12. juuli 2018. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. juulil 2018 (C-479/18), menetlustes

Barbara Rust-Hackner (C-355/18),

Christian Gmoser (C-356/18),

Bettina Plackner (C-357/18),

versus

Nürnberg Versicherung Aktiengesellschaft Österreich,

ja

KL

versus

UNIQA Österreich Versicherungen AG,

LK

versus

DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Group,

MJ

* Kohtumenetluse keel: saksa.

versus

Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft,

NI

versus

Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft (C-479/18),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president A. Prechal, kohtunikud L. S. Rossi (ettekandja), M. Ilešič, J. Malenovský ja F. Biltgen,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 11. aprilli 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- B. Rust-Hackner, C. Gmoser, B. Plackner ja KL, esindaja: *Rechtsanwalt* N. Nowak,
- LK, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Poduschka,
- MJ ja NI, esindaja: *Rechtsanwalt* P. Mandl,
- Nürnberger Versicherung Aktiengesellschaft Österreich, UNIQA Österreich Versicherungen AG ja Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft, esindaja: *Rechtsanwalt* P. Konwitschka,
- DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Group, esindajad: D. Altenburger ja G. Hoffmann, *Rechtsanwälte*,
- Austria valitsus, esindaja: J. Schmoll,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Garofoli,
- Euroopa Komisjon, esindajad: H. Tserepa-Lacombe, K.-P. Wojcik ja G. Braun,

olles 11. juuli 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlustes palutakse tõlgendada nõukogu 8. novembri 1990. aasta teise direktiivi 90/619/EMÜ otsese elukindlustusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega nähakse ette sätted teenuste osutamise vabaduse tegeliku kasutamise hõlbustamiseks ja muudetakse direktiivi 79/267/EMÜ (EÜT 1990, L 330, lk 50), mida on muudetud nõukogu 10. novembri

1992. aasta direktiiviga 92/96/EMÜ (EÜT 1992, L 360, lk 1), (edaspidi „direktiiv 90/619“) artikli 15 lõiget 1, nõukogu 10. novembri 1992. aasta direktiivi 92/96/EMÜ otsese elukindlustusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega muudetakse direktiive 79/267/EMÜ ja 90/619/EMÜ (kolmas elukindlustusdirektiiv) (EÜT 1992, L 360, lk 1), artiklit 31, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiivi 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta (EÜT 2002, L 345, lk 1; ELT eriväljaanne 06/06, lk 3) artikli 35 lõiget 1 ja artiklit 36 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solvatus II) (ELT 2009, L 335, lk 1) artikli 185 lõiget 1 ja artikli 186 lõiget 1.

- 2 Taotlused on esitatud seitsmes kohtuvaidluses, millest kolm on pooleli Landesgericht Salzburgis (liidumaa kohus Salzburgis, Austria) ühelt poolt vastavalt B. Rust-Hackneri, C. Gmoseri ja B. Plackneri ning teiselt poolt Nürnberger Versicherung Aktiengesellschaft Österreichi (edaspidi „Nürnberger“) vahel ning neli on pooleli Bezirksgericht für Handelssachen Wienis (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) vastavalt KL-i ja UNIQA Österreich Versicherungen AG (edaspidi „UNIQA“) vahel, LK ja DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Groupi (edaspidi „DONAU“) vahel, MJ-i ja Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschafti (edaspidi „Allianz“) vahel ning NI ja Allianz vahel elukindlustuslepingutest taganemise õiguse ulatuse ja selle õiguse lõppemise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 90/619

- 3 Direktiivi 90/619 (mis on direktiiviga 2002/83 kehtetuks tunnistatud) artikli 15 lõikes 1 oli ette nähtud:
- „Liikmesriigid näevad ette, et kindlustusvõtjad, kes sõlmivad individuaalse elukindlustuslepingu, võivad lepingust taganeda 14–30 päeva jooksul alates ajast, kui neile lepingu sõlmimisest teatati.

Kindlustusvõtja teade kindlustuslepingust taganemise kohta vabastab ta kõigist edasistest kindlustuslepingust tulenevatest kohustustest.

Muud lepingust taganemise õiguslikud tagajärjed ja tingimused määratakse kindlaks artikli 4 kohaselt lepingu suhtes kohaldatava õiguse alusel, eelkõige kindlustusvõtjale lepingu sõlmimisest teatamise korra puhul.“

Direktiiv 92/96

- 4 Direktiivi 92/96 (mis on samuti direktiiviga 2002/83 kehtetuks tunnistatud) põhjendus 23 oli sõnastatud järgmiselt:

„arvestades, et ühtne kindlustusturg pakub tarbijale lepingu sõlmimisel suuremat ja mitmekesisemat valikut; et tarbija võiks sellest mitmekesisusest ja suurenenud konkurentsist täit kasu saada, peab talle andma kogu vajaliku teabe, mis võimaldab tal valida tema vajadustele kõige sobivama lepingu; et teatamisnõue on veelgi olulisem seetõttu, et kohustuste kehtimise aeg võib olla väga pikk; et seetõttu tuleb miinimumsätteid kooskõlastada, et tarbija saaks selge ja täpse teabe talle pakutavate toodete põhiomaduste kohta ning asutuste kohta, kellele võib suunata kõik kindlustusvõtjate, kindlustatud isikute või soodustatud isikute kaebused“.

- 5 Direktiivi 92/96 artiklis 31 oli sätestatud:

„1. Enne kindlustuslepingu sõlmimist teatakse kindlustusvõtjale vähemalt II lisa punktis A loetletud teave.

[...]

4. Käesoleva artikli ja II lisa rakendamise üksikasjalikud eeskirjad sätestab kohustuse liikmesriik.“

- 6 Selle direktiivi II lisas „Teave kindlustusvõtjale“ oli märgitud:

„Kindlustusvõtjale enne lepingu sõlmimist (A) või lepingu kehtivuse ajal (B) edastatav järgmine teave tuleb anda kirjalikult, selgelt ja täpselt kohustuse liikmesriigi ametlikus keeles.

[...]

A. Enne lepingu sõlmimist	
Kindlustusandja kohta antav teave	Kohustuse kohta antav teave
[...]	[...] a. 13. Lepingust taganemise õiguse kasutamise üksikasjalikud eeskirjad [...]

Direktiiv 2002/83

- 7 Direktiivi 2002/83 (mis tunnistati direktiiviga 2009/138 kehtetuks) põhjendustes 46 ja 52 oli märgitud:

„(46) Siseturu raames on kindlustusvõtja huvides, et tal on juurdepääs ühenduses pakutavate elukindlustustoodete võimalikult laiale valikule, et ta võiks valida nende seast oma vajadustele kõige paremini vastava toote. Kohustuse liikmesriik peab tagama, et tema territooriumil ei ole mingit takistust ühegi ühenduses pakutava elukindlustustoote turustamisele, kui need tooted ei ole vastuolus kohustuse liikmesriigis kehtivate üldist hüvangut kaitsvate õigusnormidega ja kui seda üldist hüvangut ei kaitse päritoluliikmesriigi eeskirjad, tingimusel et selliseid õigusnorme kohaldatakse eranditult kõigi selles liikmesriigis tegutsevate kindlustusseltside suhtes ning et need on objektiivselt vajalikud ja proportsionaalsed taotletava eesmärgiga.

[...]

(52) Elukindlustuse siseturg pakub tarbijale suuremat ja mitmekesisemat lepinguvalikut. Et tarbija võiks sellest mitmekesisusest ja suurenenud konkurentsist täit kasu saada, peab talle andma kogu vajaliku teabe, mis võimaldab tal valida tema vajadustele kõige sobivama lepingu. Teatamiskoostöö on veelgi olulisem seetõttu, et lepingute kehtivusaeg võib olla väga pikk. Seetõttu tuleb miinimumsätteid kooskõlastada, et tarbija saaks selget ja täpset teavet talle pakutavate toodete põhiomaduste kohta ning organite kohta, kellele võib suunata kõik kindlustusvõtjate, kindlustatud isikute või soodustatud isikute kaebused.“

- 8 Direktiivi 2002/83 artikli 35 „Tühistamistähtaeg“ lõikes 1 oli sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et kindlustusvõtja, kes sõlmib individuaalse elukindlustuslepingu, võib lepingu tühistada 14–30 päeva jooksul alates ajast, kui talle lepingu sõlmimisest teatati.

Kindlustusvõtja teade lepingu tühistamise kohta vabastab ta kõigist edasistest lepingu põhjal tekkivatest kohustustest.

Muud lepingu tühistamise õiguslikud tagajärjed ja tingimused määratakse kindlaks artikli [31] kohaselt lepingu suhtes kohaldatava õiguse alusel, eelkõige kindlustusvõtjale lepingu sõlmimisest teatamise korra puhul.“

- 9 Selle direktiivi artikkel 36 „Teave kindlustusvõtjatele“ oli sõnastatud järgmiselt:

„1. Enne elukindlustuslepingu sõlmimist tuleb kindlustusvõtjale teatavaks teha vähemalt III lisa punktis A loetletud teave.

[...]

4. Käesoleva artikli ja III lisa rakendamise üksikasjalikud eeskirjad sätestab kohustuse liikmesriik.“

- 10 Selle direktiivi III lisas „Teave kindlustusvõtjale“ oli ette nähtud:

„Kindlustusvõtjale enne lepingu sõlmimist (A) või lepingu kehtivuse ajal (B) edastatav järgmine teave tuleb anda kirjalikult, selgelt ja täpselt kohustuse liikmesriigi ametlikus keeles.

[...]

A. Enne lepingu sõlmimist	
Teave elukindlustusseltsi kohta	Teave kohustuse kohta
[...]	[...] a.13. Järelemõtlemisaja kohaldamise kord [...]

Direktiiv 2009/138

- 11 Direktiivi 2009/138 põhjendus 79 on sõnastatud järgmiselt:

„Kindlustuse siseturg pakub tarbijatele suuremat ja mitmekesisemat lepinguvalikut. Et tarbija võiks kõnealusest mitmekesisusest ja suurenenud konkurentsist täit kasu saada, tuleks talle enne lepingu sõlmimist ja lepingu kehtivuse ajal anda kogu vajalik teave, et ta saaks valida oma vajadustele kõige sobivama lepingu.“

- 12 Selle direktiivi artikli 185 „Teave kindlustusvõtjale“ on sätestatud:

„1. Enne elukindlustuslepingu sõlmimist teatakse kindlustusvõtjale vähemalt lõigetes 2 kuni 4 sätestatud teave.

[...]

3. Kohustuse kohta esitatakse järgmine teave:

[...]

j) järelemõtlemisaja kohaldamise kord;

[...]

6. Lõigetes 2–5 osutatud teave esitatakse kirjalikult, selgelt ja täpselt kohustuse liikmesriigi ametlikus keeles.

[...]

8. Lõigete 1–7 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad sätestab kohustuse liikmesriik.“

13 Selle direktiivi artikli 186 „Lepingust taganemise tähtaeg“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et kindlustusvõtjad, kes sõlmivad individuaalse elukindlustuslepingu, võivad lepingust taganeda 14–30 päeva jooksul alates ajast, kui neile lepingu sõlmimisest teatati.

Kindlustusvõtja teade kindlustuslepingust taganemise kohta vabastab ta kõigist edasistest kindlustuslepingust tulenevatest kohustustest.

Muud kindlustuslepingust taganemise õiguslikud tagajärjed ja tingimused määratakse kindlaks kindlustuslepingu suhtes kohaldatava õiguse alusel, eelkõige kindlustusvõtjale kindlustuslepingu sõlmimisest teatamise korra osas.“

Austria õigus

14 Austria 2. detsembri 1958. aasta kindlustustegevuse seaduse (Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag, edaspidi „VersVG“, BGBl. 2/1959) § 165a oli ajavahemikus alates 1. jaanuarist 1997 kuni 30. septembrini 2004 kohaldatavas redaktsioonis sõnastatud järgmiselt:

„(1) Kindlustusvõtjal on õigus lepingust kahe nädala jooksul alates lepingu sõlmimisest taganeda. Kui kindlustusandja on andnud ajutise kindlustuskaitse, siis on tal õigus nõuda selle eest selle kestusele vastavat makset.

(2) Kui kindlustusandja ei ole täitnud kohustust teatada oma asukoht (Austria 18. oktoobri 1978. aasta seaduse erakindlustuslepingute sõlmimise ja järelevalve kohta (kindlustusjärelevalveseadus) (Bundesgesetz über den Betrieb und die Beaufsichtigung der Vertragsversicherung (Versicherungsaufsichtsgesetz)) (BGBl. 569/1978) § 9a lõike 1 esimene rida), siis ei hakka lõikes 1 nimetatud taganemise tähtaeg kulgema enne, kui kindlustusvõtjale on see aadress teada.

(3) Eelmised lõiked ei ole kohaldatavad grupikindlustuslepingutele ja lepingutele, mille kehtivusaeg on maksimaalselt kuus kuud.“

15 VersVG § 165a oli ajavahemikus alates 1. jaanuarist 2007 kuni 30. juunini 2012 kohaldatavas redaktsioonis sõnastatud järgmiselt:

„(1) Kindlustusvõtjal on õigus taganeda lepingust 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil talle lepingu sõlmimisest teatati. Kui kindlustusandja on andnud ajutise kindlustuskaitse, siis on tal õigus nõuda selle eest selle kestusele vastavat makset.

(2) Kui kindlustusandja ei ole täitnud kohustust teatada oma asukoht (Austria seaduse erakindlustuslepingute sõlmimise ja järelevalve kohta § 9a lõike 1 esimene rida), siis ei hakka lõikes 1 nimetatud taganemise tähtaeg kulgema enne, kui kindlustusvõtjale on see aadress teada.

(3) Eelmised lõiked ei ole kohaldatavad grupikindlustuslepingutele ja lepingutele, mille kehtivusaeg on maksimaalselt kuus kuud.“

- 16 VersVG § 165a oli ajavahemikus alates 1. juulist 2012 kuni 31. detsembrini 2015 kohaldatavas redaktsioonis sõnastatud järgmiselt:

„(1) Kindlustusvõtjal on õigus taganeda lepingust 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil talle lepingu sõlmimisest teatati. Kui kindlustusandja on andnud ajutise kindlustuskaitse, siis on tal õigus nõuda selle eest selle kestusele vastavat makset.

(2) Kui kindlustusandja ei ole täitnud kohustust teatada oma aadress (Austria seaduse erakindlustuslepingute sõlmimise ja järelevalve kohta § 9a lõike 1 esimene rida), siis ei hakka lõikes 1 nimetatud taganemise tähtaeg kulgema enne, kui kindlustusvõtjale on see aadress teada.

(2a) Kui kindlustusvõtja on tarbija (8. märtsi 1979. aasta tarbijakaitseseaduse (Konsumentenschutzgesetz) (BGBl. 140/1979) § 1 lõike 1 teine rida), siis hakkab lõigete 1 ja 2 kohane taganemise tähtaeg kulgema alates kuupäevast, mil teda sellest taganemisõigusest teavitati.

(3) Eelmised lõiked ei ole kohaldatavad grupikindlustuslepingutele ja lepingutele, mille kehtivusaeg on maksimaalselt kuus kuud.“

- 17 VersVG (BGBl. 509/1994 avaldatud redaktsioonis) § 176 on sätestatud:

„(1) Kindlustusandja peab kindlustuse tagasiosuväärtuse summa välja maksma, kui surmajuhtumit puudutav kogumiskindlustus, mis on sõlmitud nii, et kindlustusandja kohustus kokkulepitud rahasumma väljamaksmiseks kindlasti saabub, tühistatakse lepingust taganemise, lepingu ülesütlemise või vaidlustamise teel.

[...]

(3) Tagasiosuväärtus arvutatakse kindlustusmatemaatika tunnustatud reeglite järgi, lähtudes jooksva kindlustusperioodi lõpus kindlustusmaksete kindlaksmääramisest kui kindlustuse nüüdisväärtust puudutavatest arvutuslikest alustest. Tagasiosuväärtusest lahutatakse kindlustusmaksete võlgnevus.

(4) Kindlustusandja võib mahaarvamise teha vaid juhul, kui see on kindlustusvõtjaga kokku lepitud ja mahaarvamine on asjakohane.“

- 18 Austria seaduse erakindlustuslepingute sõlmimise ja järelevalve kohta §-is 9a oli ajavahemikus alates 1. augustist 1996 kuni 9. detsembrini 2007 kohaldatavas redaktsioonis sätestatud:

„(1) Kindlustuslepingu sõlmimisel Austrias esineva riski vastu tuleb kindlustusvõtjale enne seda, kui ta avaldab tahet lepingu sõlmimiseks, edastada kirjalikult järgmine teave:

1. kindlustusettevõtja nimi, asukoht ja õiguslik vorm, vajaduse korral need andmed ka filiaalil, mille kaudu kindlustusleping sõlmitakse,

[...]

6. asjaolud, mille esinemisel võib kindlustusvõtja kindlustuslepingu tühistada või sellest taganeda“.

- 19 Austria seaduse erakindlustuslepingute sõlmimise ja järelevalve kohta §-is 9a oli ajavahemikus alates 10. detsembrist 2007 kuni 31. detsembrini 2015 kohaldatavas redaktsioonis sätestatud:

„(1) Otsekindlustuslepingu sõlmimisel Austrias esineva riski vastu tuleb kindlustusvõtjale enne seda, kui ta avaldab tahet lepingu sõlmimiseks, edastada kirjalikult järgmine teave:

1. kindlustusettevõtja nimi, asukoht ja õiguslik vorm, vajaduse korral need andmed ka filiaalil, mille kaudu kindlustusleping sõlmiti,

[...]

6. asjaolud, mille esinemisel võib kindlustusvõtja kindlustuslepingu tühistada või sellest taganeda“.

Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

Kohtuasjad C-355/18–C-357/18

- 20 B. Rust-Hackner, C. Gmoser ja B. Plackner sõlmisid igaüks Nürnbergeriga elukindlustuslepingu, mis on seotud investeerimisfondidega. Eelotsusetaotlustest selgub, et kõigis neis lepingutes oli teave, et kindlustuslepingust taganemine on kehtiv, kui tahteavaldus on esitatud kirjalikus vormis.
- 21 B. Rust-Hackner ütles oma elukindlustuse lepingu üles 14. märtsil 2017. B. Rust-Hackner esitas 23. mail 2017 kõnealusest lepingust taganemise avalduse, kuna Nürnberger oli lepingust taganemise õiguse osas andnud ebaõiget teavet.
- 22 C. Gmoser ostis 2010. aastal tagasi oma 1998. aastal sõlmitud lepingu. Alles 3. mail 2017 esitas ta sellest lepingust taganemise avalduse, tehes seda samuti põhjusel, et lepingust taganemise õiguse osas oli talle antud ebaõiget teavet.
- 23 Samal põhjusel esitas B. Plackner 27. mail 2017 avalduse, soovides taganeda lepingust, mis oli sõlmitud 2000. aastal ja mis veel kehtis.
- 24 Esimese astme kohus Austrias rahuldab B. Rust-Hackneri, C. Gmoseri ja B. Plackneri nõuded, milles Nürnbergeri alusetu rikastusemise tõttu paluti tagasi maksta kõik tasutud kindlustusmaksed ning intress. Kõnealune kohus leidis, et kuna Austria õiguses ei ole sätestatud, et lepingust taganemisel peab järgima kirjalikku vormi, oli Nürnbergeri poolt kindlustusvõtjatele edastatud teave ebaõige. Nagu nimelt selgub 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsusest Endress (C-209/12, EU:C:2013:864), on ebaõige teave võrdväärne teabe puudumisega, mis ei too kaasa lepingust taganemise õiguse lõppemise tähtaja kulgema hakkamist, mistõttu saab kõnealust õigust kasutada ajalise piiranguta, sealhulgas pärast lepingu ülesütlemist.
- 25 Apellatsioonkaebust läbi vaadates küsib Landesgericht Salzburg (liidumaa kohus Salzburgis), kas vaatamata asjaolule, et teave, milles nõutakse, et lepingust taganemise avaldus peab olema kirjalikus vormis, ei eksita kindlustusvõtjat lepingust taganemise õiguse olemasolus, võib sellist teavet siiski lugeda ebaõigeks direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 tähenduses, mistõttu saab lepingust taganemise õigust kasutada ajalise piiranguta.
- 26 Kõnealune kohus märgib eelkõige, et käesoleval juhul oli edastatud teave kooskõlas seadusest tulenevate nõuetega ning andis nõuetekohase viite lepingust taganemise õiguse kasutamise tähtajale, mistõttu oli kindlustusvõtjat tema õigusest teavitatud. Lisaks ei ole kirjalik vorminõue Austria õiguse

kohaselt keelatud ja selle eesmärk on muu hulgas kindlustusvõtja enda huvides tagada õiguskindlus. Pealegi ei ole selle kohtu arvates üldjuhul võimalik viitega lepingust taganemise kirjalikule vorminõudele takistada kindlustusvõtjat lepingust tähtaja jooksul taganeda.

- 27 Arvestades nii 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsust Endress (C-209/12, EU:C:2013:864) kui ka direktiivi 92/96 põhjenduses 23 märgitud teavitamise eesmärki, soovib Landesgericht Salzburg (liidumaa kohus Salzburgis, Austria) tegelikult teada, kas selle direktiiviga kooskõlas oleva Austria õiguse tõlgendamisel tuleb jõuda seisukohale, et sellistel asjaoludel võib kindlustusvõtja lepingust taganemise õigust kasutada ajalise piiranguta.
- 28 Lisaks palub kõnealune kohus kohtuasjades C-355/18 ja C-356/18 samuti selgitada, kas elukindlustuse lepingust taganemine saab taganemisõiguse kohta ebaõige teabe edastamise tõttu toimuda veel pärast seda, kui see leping lõppes ülesütlemise või tagasiostmisega kindlustusvõtja poolt.
- 29 Nimelt, pärast seda, kui lõpeb elukindlustusleping ja sellega seotud vastastikused sooritused, ei tulene lepingust enam ühtegi kohustust, millest kindlustusvõtja võiks edaspidi olla vabastatud direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 tähenduses. Lisaks annaks lepingust taganemine pärast elukindlustuslepingu lõppemist kindlustusvõtjale võimaluse spekuloida kindlustusettevõtja ja kindlustatute kulul, mis ei ole tarbijakaitse eesmärk.
- 30 Selles kontekstis otsustas Landesgericht Salzburg (liidumaa kohus Salzburgis, Austria) peatada menetluse ja esitada kohtuasjade C-355/18 ja C-356/18 raames kaks järgmist eelotsuse küsimust ning kohtuasja C-357/18 raames neist esimese küsimuse:
- „1. Kas [direktiivi 90/619] artikli 15 lõiget 1 koostoimes [direktiivi 92/96] artikliga 31 tuleb tõlgendada nii, et lepingust taganemise võimalust puudutav teave peab sisaldama ka viidet, et taganemine on vormivaba?
2. Kas ka pärast elukindlustuslepingu lõppemist ülesütlemisega (ja tagasiostmist) on sellest lepingust võimalik taganeda põhjusel, et taganemisõiguse kohta esitatud teave oli ekslik?“

Kohtuasi C-479/18

- 31 Eelotsusetaotluse esitamiseks kohtuasjas C-479/18 liitis Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus) oma menetluses olevad neli kohtuasja ja nimetas need „menetlusteks A, B, C ja D“.
- 32 „Menetlus A“ toimub KL-i ja UNIQA vahel. KL sõlmis UNIQA õiguseallasega elukindlustuslepingu ajavahemikuks alates 1. augustist 1997 kuni 1. augustini 2032. Selle lepingu sõlmimiseks tehtud pakkumusel sai KL teabe, et lepingust taganemise avaldus on kehtiv, kui see on esitatud kirjalikult.
- 33 KL teatas 24. oktoobril 2017 UNIQA-le, et ta taganeb oma kindlustuslepingust. Kuna viimane sõnaselgelt lepingust taganemisega ei nõustunud, nõudis KL, et talle tagastatakse kõik tema tasutud kindlustusmaksed (välja arvatud riskikulu), millele lisandub intress.
- 34 „Menetlus B“ toimub LK ja DONAU vahel. LK sõlmis DONAU-ga elukindlustuslepingu ajavahemikuks alates 1. detsembrist 2003 kuni 1. detsembrini 2022. Enne lepingu sõlmimist ei olnud LK-d teavitatud tema taganemisõigusest.

- 35 Pärast seda, kui LK ütles 2013. aastal selle lepingu üles ja talle maksti seega välja tagasiostuväärtus, teavitas ta 4. jaanuaril 2018 DONAU-d, et ta taganeb samast kindlustuslepingust põhjusel, et teda ei olnud piisavalt teavitatud tema taganemisõigusest. Kuna DONAU ei vastanud, nõuab LK käesolevaga kõigi tema tasutud kindlustusmaksete tagastamist (välja arvatud riskikulu), millele lisandub intress ja millest tuleb maha arvata tagasiostuväärtus, mis talle maksti juba 2013. aastal.
- 36 „Menetlused C ja D“ toimuvad vastavalt ühelt poolt MJ-i ja NI ning teiselt poolt Allianzi vahel. MJ ja NI sõlmisid kumbki Allianziga elukindlustuslepingu ajavahemikuks alates 1. detsembrist 2011 kuni 1. detsembrini 2037. Nende lepingute sõlmimiseks tehtud pakkumustel teavitas Allianz MJ-i ja NI-d, et neil on õigus lepingust taganeda „kirjalikult“.
- 37 MJ ja NI teatasid 2017. aastal Allianzile, et nad taganevad oma kindlustuslepingust. Kuna Allianz sõnaselgelt lepingust taganemisega ei nõustunud, nõuavad MJ ja NI käesolevaga, et neile tagastatakse kõik nende tasutud kindlustusmaksed (välja arvatud riskikulu), millele lisandub intress.
- 38 Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) tuletab meelde, et taganemise kehtivuse tingimused kuuluvad peale nende, mida otse reguleerivad liidu õigusnormid, viimati nimetatud õigusnormide kohaselt liikmesriigi õiguse reguleerimisalasse. See kohus leiab nimelt, et Austria õiguses ei kehti taganemisavalduse suhtes ühtegi konkreetset vorminõuet. Seetõttu soovib see kohus esiteks teada, kas taganemisõiguse teostamise tähtaeg hakkab kulgema, sõltumata ebaõigest teabest selle õiguse kasutamistingimuste kohta. Siinkohal palub see kohus selgitada, kas käesoleval juhul on võimalik juhinduda kohtupraktikast, mille aluseks on 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress (C-209/12, EU:C:2013:864). Selles kohtuotsuses tõdes Euroopa Kohus, et kui kindlustusettevõtja ei ole andnud kindlustusvõtjale teavet tema taganemisõiguse kohta, ei saa ta kindlustusvõtja vastu tugineda asjaolule, et taganemisõiguse kasutamise tähtaeg on möödunud. Seega tekib küsimus, kas see kehtib ka juhul, kui kindlustusvõtja sai täpse teabe oma taganemisõiguse kasutamise kohta ja selle õiguse kasutamiseks ette nähtud tähtaja kohta, kuid talle anti ebaõige teave, et ta peab taganemisavalduse vormistama kirjalikult.
- 39 Teiseks soovib Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) teada, kas lepingust taganemise tähtaeg hakkab igal juhul kulgema ajast, mil kindlustusettevõtja sai, olenemata kindlustusettevõtja antud ebaõigest teabest, lisaks tegelikult teada kõnealusest taganemisõigusest. Jaatav vastus oleks põhjendatud juhul, kui käesoleval juhul kohaldatava liidu õiguse ainus eesmärk oleks tagada, et kindlustusvõtja teab oma õigusi ja saab neid ka kasutada. Olukord oleks siiski teisiti, kui taganemisõiguse eesmärk seisneks samuti kindlustusettevõtjate üleskutsumises järgima oma teavitamiskohustusi.
- 40 Kolmandaks, mis puudutab „menetlust B“, mille raames ütles LK üles oma elukindlustuslepingu ja talle tagastati tema tagasiostuväärtus, mille tulemusel puudusid edaspidi lepingulised kohustused, siis soovib kohus samuti teada, kas taganemisõigus ei ole igal juhul lõppenud, arvestades asjaolu, et kõnealune õigus on ette nähtud vaid selleks, et vabastada kindlustusvõtja edaspidi kõigist lepingulistest kohustustest.
- 41 Neljandaks palub kõnealune kohus selgitada, kas lepingust taganemisel, mis järgnes taganemisõiguse kasutamise viiside kohta hilenud teabe andmisele, saab kindlustusvõtja nõuda vaid oma lepingu tagasiostuväärtuse tagasimaksmist või vastupidi kõigi makstud summade tagastamist, millest arvutatakse maha kindlustusmaksed, mis tasuti perioodi eest, mil oli kindlustuskaitse. Sellega seoses leiab kohus, et taganemisõigus kaotab kasuliku mõju, kui kindlustusvõtjal ei ole taganemise teel võimalik saada enam kui tagasiostuväärtus.
- 42 Lõpuks soovib Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) sisuliselt teada, kas kolme aasta pikkune üldine aegumistähtaeg kehtib õigusele saada intressi, mis on ette nähtud alusetult makstud summade tagastamisel, kuna aegumine piiraks intressisummat sellele kolme aasta pikkusele perioodile vastava osaga.

- 43 Kõnealune kohus täpsustab, et lähtudes Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim kohus) praktikast, tuleb selleks, et tagada VersVG § 165a lõike 2 kooskõla liidu õigusega, tõlgendada seda sätet nii, et taganemisõiguse kohta ebaõige teabe edastamine on samastatav teabe puudumisega ning et sellise teabe edastamise tagajärg on see, et kindlustusvõtjal on võimalik oma taganemisõigust kasutada ajalise piiranguta.
- 44 Neil asjaoludel otsustas Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [direktiivi 90/619] artikli 15 lõiget 1 koostoimes [direktiivi 92/96] artikliga 31 või [direktiivi 2002/83] artikli 35 lõiget 1 koostoimes [selle direktiivi] artikli 36 lõikega 1 või ka [direktiivi 2009/138] artikli 185 lõiget 1 koostoimes [selle direktiivi] artikli 186 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et – juhul kui puuduvad liikmesriigi õigusnormid, mis reguleerivad taganemisõiguse kohta enne lepingu sõlmimist ebaõige teabe andmise tagajärgi – taganemisõiguse kasutamise tähtaeg ei hakka kulgema, kui kindlustusettevõtja märgib taganemisõiguse kohta antud teabes, et taganemisavaldus tuleb esitada kirjalikus vormis, kuigi liikmesriigi õiguse kohaselt on taganemine vormivaba?
2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas [direktiivi 90/619] artikli 15 lõiget 1 koostoimes [direktiivi 92/96] artikliga 31 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt hakkab taganemisõiguse kasutamise tähtaeg juhul, kui taganemisõiguse kohta ei ole enne lepingu sõlmimist teavet antud või on antud ebaõiget teavet, kulgema kuupäeval, mil kindlustusvõtja sai taganemisõigusest – mis tahes viisil – teada?
3. Kas [direktiivi 2002/83] artikli 35 lõiget 1 koostoimes [selle direktiivi] artikli 36 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et – juhul kui puuduvad liikmesriigi õigusnormid, mis reguleerivad taganemisõiguse kohta enne lepingu sõlmimist teabe andmata jätmise või ebaõige teabe andmise tagajärgi – kindlustusvõtja õigus lepingust taganeda lõpeb hiljemalt pärast seda, kui talle on temapoolsest lepingu ülesütlemisest tulenevalt välja makstud lepingu tagasiostuväärtuse summa ja sellega on lepingupooled lepingust tulenevad kohustused täielikult täitnud?
4. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt ja/või kolmandale küsimusele eitavalt, siis kas [direktiivi 90/619] artikli 15 lõiget 1 ja/või [direktiivi 2002/83] artikli 35 lõiget 1 või ka [direktiivi 2009/138] artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tuleb kindlustusvõtjale, kes on kasutanud lepingust taganemise õigust, kindlustuslepingu tagasiostuväärtuse summa (kindlustusmatemaatika tunnustatud reeglite järgi arvutatud nüüdisväärtus) tagasi maksta?
5. Juhul kui neljandat küsimust tuli analüüsida ja sellele küsimusele vastati jaatavalt, siis kas [direktiivi 90/619] artikli 15 lõiget 1 või [direktiivi 2002/83] artikli 35 lõiget 1 või ka [direktiivi 2009/138] artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et taganemisõiguse kasutamise korral võib õigus tagasimakstud kindlustusmaksete kindlamääralisele intressile olla aegumise tõttu piiratud selle osaga, mis hõlmab kolme viimast aastat enne hagi esitamist?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 45 Euroopa Kohtu presidendi 22. juuni 2018. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-355/18–C-357/18 kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks. Euroopa Kohtu 26. veebruari 2019. aasta otsusega C-479/19 liideti need kolm kohtuasja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

- 46 Euroopa Kohtu kantseleisse 22. novembril 2019 saabunud dokumendiga taotlesid Nürnberger, UNIQA ja Allianz menetluse suulise osa uuendamist.
- 47 Oma taotluse põhjendamisel väidavad nad esiteks, et huvitatud isikutele oleks tulnud anda võimalus esitada oma seisukoht 11. septembri 2019. aasta kohtuotsuse Romano (C-143/18, EU:C:2019:701) suhtes, mis kuulutati kaks kuud pärast käesolevates kohtuasjades kohtujuristi ettepaneku avaldamist; teiseks, et argumendid, mis on esitatud kohtujuristi ettepaneku punktis 51 ja mis puudutavad lepingust taganemise avalduse vorminõudeid, on uued ja nende üle oleks huvitatud isikutel pidanud samuti olema võimalus vaielda, ning kolmandaks, et kohtujuristi ettepaneku paljusid peamisi aspekte kritiseeritakse Austria ja Šveitsi õiguskirjanduses eelkõige seoses küsimusega, millised kindlustuspreemia osad tuleb kindlustuslepingu lõpetamisel tagasi maksta.
- 48 Sellega seoses tuleb meenutada, et esiteks ei ole Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 ega Euroopa Kohtu kodukorras ette nähtud võimalust, et põhikirjas viidatud huvitatud isikud saaksid esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekule (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 26, ning 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkollegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 61).
- 49 Teiseks on ELTL artikli 252 teise lõigu kohaselt kohtujuristi ülesanne avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult teha põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust. Kohtujuristi ettepanek ega selleni jõudmiseks läbitud põhjenduskäik ei ole Euroopa Kohtule siduvad. Seetõttu ei saa asjaolu, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, olenemata sellest, milliseid küsimusi selles analüüsiti, iseenesest olla põhjus, mis annaks alust menetluse suulise osa uuendamiseks (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 27, ning 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkollegiumi sõltumatus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 62).
- 50 Samas võib Euroopa Kohus igal ajal pärast kohtujuristi ärakuulamist teha kodukorra artikli 83 alusel määruse menetluse suulise osa uuendamiseks, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet, või kui üks pooltest on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle huvitatud isikud ei ole vaieldud.
- 51 Käesoleval juhul leiab Euroopa Kohus pärast kohtujuristi ärakuulamist siiski, et talle esitatud menetluse suulise osa uuendamise taotlusest ei ilmne ühtegi uut asjaolu, millel võiks olla otsustav tähtsus lahendile, mis tal tuleb käesolevates kohtuasjades teha. Mis konkreetselt puudutab 11. septembri 2019. aasta kohtuotsust Romano (C-143/18, EU:C:2019:701), siis on selle ese eelotsusetaotlus, mis puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT 2002, L 271, lk 16; ELT eriväljaanne 06/04, lk 321), artikli 4 lõike 2, artikli 5 lõike 1, artikli 6 lõike 1 teise lõigu teise taande, lõike 2 punkti c ja lõike 6 ning artikli 7 lõike 4 tõlgendamist, kusjuures tegemist on direktiiviga, mida käesolevates kohtuasjades kuidagi ei käsitleta.
- 52 Lisaks leiab Euroopa Kohus, et neis kohtuasjades aset leidnud menetluse kirjaliku osa ja kohtuistungi lõppedes on tal esitatud küsimustele vastamiseks kogu vajalik teave ning et neile küsimustele antud vastustes ei ole arvesse võetud selliseid argumente, nagu on esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 47 ja mille üle pooled ei ole vaieldud.
- 53 Neil asjaoludel puudub alus menetluse suulise osa uuendamiseks.

Euroopa Kohtu pädevus

- 54 B. Rust-Hackner, C. Gmoser, B. Plackner ning kohtuasjas C-479/18 esitatud kolmanda ja viienda küsimuse puhul Allianz ja UNIQA leiavad, et Euroopa Kohus ei ole pädev vastama küsimustele, mis puudutavad üksnes liikmesriigi õigust. Ühelt poolt kuulub taganemisõiguse kasutamise tingimuste reguleerimine liikmesriikide pädevusse. Teiselt poolt on kohaldamisele kuuluvas Austria õiguses täpsemalt ette nähtud kindlustusettevõtjal lasuv kohustus enne kindlustuslepingu sõlmimist teavitada kirjalikult kindlustusvõtjaid lepingu tühistamise või lepingust taganemise asjaoludest.
- 55 Sellega seoses piisab, kui märkida, et nagu toonitab kohtujurist oma ettepaneku punktides 23–25, on küll tõsi, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 kolmandas lõigus ning direktiivi 92/96 artikli 31 lõigetes 1 ja 4 koostoimes selle direktiivi II lisa punkti A alapunktiga a.13 pannakse liikmesriikidele vastutus võtta vastu normid, millega määratakse kindlaks taganemisõiguse kasutamise üksikasjalikud eeskirjad, ning normid, mis muu hulgas puudutavad selle õiguse kasutamisega seotud teabe andmist. Euroopa Kohtul on siiski olnud juba võimalik tõdeda, et nende normide vastuvõtmisel peavad liikmesriigid tagama, et nende direktiivide eesmärki arvestades oleks kindlustatud nende direktiivide kasulik mõju (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Järelikult on Euroopa Kohtul palutud tõlgendada liidu õiguse neid sätteid, mis kuuluvad käesolevas asjas kohaldamisele, ning seega on Euroopa Kohus pädev vastama käesolevates kohtuasjades esitatud küsimustele.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Eelotsusetaotluste vastuvõetavus kohtuasjades C-355/18–C-357/18

- 57 B. Rust-Hackner, C. Gmoser ja B. Plackner kahtlevad, kas eelotsusetaotlused kohtuasjades C-355/18–C-357/18 on vastuvõetavad, kuna eelotsusetaotlustes on neis kohtuasjades liikmesriigi õiguslikku raamistikku kirjeldatud ebapiisavalt, arvestades Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 94 kehtestatud nõudeid.
- 58 Sellega seoses tuleb märkida, et neis kohtuasjades esitatud eelotsuse küsimused puudutavad otseselt liidu õigusnormide tõlgendamist ning oma küsimustega püüab eelotsusetaotluse esitanud kohus saada selgust, millise ulatusega on liikmesriikide pädevus taganemisõiguse kasutamise üksikasjaliste eeskirjade kindlaksmääramisel, mille need sätted ette näevad. Neil asjaoludel ei takista see, kui kõnealustes eelotsusetaotlustes on esile toodud riigisisene õiguslik raamistik, ei Euroopa Kohtul ega huvitatud isikutel mõista neid küsimusi ja konteksti, milles küsimused asuvad.
- 59 Järelikult on eelotsusetaotlused vastuvõetavad.

Ainus küsimus kohtuasjas C-357/18 ning esimene küsimus kohtuasjades C-355/18, C-356/18 ja C-479/18

- 60 Ainsa küsimusega kohtuasjas C-357/18 ning esimese küsimusega kohtuasjades C-355/18, C-356/18 ja C-479/18 paluvad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt selgitada, kas direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 ning direktiivi 2009/138 artikli 185 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 186 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et tähtaeg elukindlustuslepingust taganemise õiguse kasutamiseks hakkab kulgema alates hetkest, mil kindlustusvõtjat teavitatakse lepingu sõlmimisest, isegi kui kindlustusvõtjale kindlustusettevõtja edastatud teabes on jäetud kas

täpsustamata, et lepingule kohaldatavas riigisiseses õiguses ei ole taganemisõiguse kasutamiseks ette nähtud mingit vorminõuet, või on viidatud vorminõuetele, mida tegelikkuses ei ole selle lepingu suhtes kehtivas riigisiseses õiguses ette nähtud.

- 61 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb kõigepealt märkida, et kõnealustes liidu õigusnormides, mis on põhikohtuasjades ajaliselt kohaldatavad, on kõigis sisuliselt sätestatud, et esiteks võib individuaalse elukindlustuslepingu sõlminud kindlustusvõtja lepingust taganeda 14–30 päeva jooksul alates ajast, kui talle lepingu sõlmimisest teatati, kusjuures lepingust taganemisel vabaneb kindlustusvõtja edaspidi igasugustest sellest lepingust tulenevatest kohustustest, ning teiseks reguleerib muid lepingust taganemise õiguslikke tagajärgi ja tingimusi lepingule kohaldatav õigus, eelkõige mis puudutab üksikasjalikke eeskirju, kuidas kindlustusvõtjat tuleb lepingu sõlmimisest teavitada.
- 62 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 55, on Euroopa Kohus selles osas juba tõdenud, et liikmesriikidel on tõepoolest õigus võtta vastu normid, millega määratakse kindlaks taganemisõiguse kasutamise üksikasjalikud eeskirjad, ning et need eeskirjad võivad oma olemusest tulenevalt sisaldada teatud piiranguid selle õiguse kasutamisele. Siiski on liikmesriigid nende eeskirjade vastuvõtmisel kohustatud jälgima, et direktiivide 90/619 ja 92/96 kasulik mõju oleks nende direktiivide eesmärki arvestades tagatud.
- 63 Mis puudutab aga nende direktiivide eesmärki, siis tuleb meenutada, et direktiivi 92/96 põhjenduses 23 oli märgitud, et „ühtne kindlustusturg pakub tarbijale suuremat ja mitmekesisemat lepinguvalikut“. Lisaks selgub sellest põhjendusest, et „[selleks] et tarbija võiks sellest mitmekesisusest ja suurenenud konkurentsist täit kasu saada, peab talle andma kogu vajaliku teabe, mis võimaldab tal valida tema vajadustele kõige sobivama lepingu“. Lõpuks oli selles põhjenduses täpsustatud, et „teatamisnõue on veelgi olulisem seetõttu, et kohustuste kehtimise aeg võib olla väga pikk“ (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 24).
- 64 Kõnealuse teatamiseesmärgi saavutamiseks oli direktiivi 92/96 artikli 31 lõikes 1 koostoimes selle direktiivi II lisa A osa punktiga a.13 ette nähtud, et „[e]nne lepingu sõlmimist“ tuleb kindlustusvõtjale teatada „vähemalt“ „taganemisõiguse kasutamise üksikasjalikud eeskirjad“ (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 25).
- 65 Euroopa Kohus järeldas sellest, et riigisisene säte, milles nähakse ette, et kindlustusvõtja õigus lepingust taganeda lõpeb ajal, mil teda sellest õigusest ei ole teavitatud, läheb vastuollu direktiivides 90/619 ja 92/96 taotletava põhieesmärgi saavutamise ja järelkult nende direktiivide kasuliku mõjuga.
- 66 Neid samu kaalutlusi saab laiendada direktiividele 2002/83 ja 2009/138, mille põhjendustes 52 ja 79 on vastavalt märgitud sisuliselt samad eesmärgid.
- 67 Sellest järeldub esiteks, et kuna kindlustusvõtja ei ole saanud taganemisõiguse enese kohta mingit teavet, ei saa selle õiguse kasutamiseks ette nähtud lõppemise tähtaeg kulgema hakata.
- 68 Nimelt, kuna sellisel juhul ei ole kindlustusvõtja teadlik vastava õiguse olemasolust, siis ei ole tal seda õigust võimalik ka kasutada (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 27).
- 69 Lisaks ei saa kindlustusandja veenvalt tugineda õiguskindlusest tulenevatele põhjendustele, et lahendada olukord, mille ta ise on põhjistanud sellega, et ei ole täitnud liidu õigusest tulenevat kohustust edastada kindel loetelu teavet, mille hulgas oleks eelkõige teave kindlustusvõtja õiguse kohta lepingust taganeda (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 30).

- 70 Teiseks tuleb meelde tuletada, et lisaks sellele, et kindlustusvõtjat tuleb teavitada taganemisõiguse olemasolust, peab ta vastavalt direktiivi 92/96 II lisa A osa punktile a.13, direktiivi 2002/83 III lisa A osa punktile a.13 ning direktiivi 2009/138 artikli 185 lõike 3 punktile j ja lõikele 6 saama ka muu hulgas teavet selle õiguse kasutamise üksikasjalike eeskirjade kohta, kuna see teave tuleb anda kirjalikult, selgelt ja täpselt.
- 71 Seega selgub nende direktiivide asjakohastest sätetest sõnaselgelt, et nende eesmärk on tagada, et kindlustusvõtjat teavitataks korrektselt eelkõige tema taganemisõigusest (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 25).
- 72 Kuna teave lepingust taganemise avalduse vorminõuete kohta on vajalik eelkõige selleks, et kindlustusvõtjal oleks võimalik oma õigust kasutada, tuleb talle see teave anda. See kehtib eelkõige siis, kui riigisisese õiguses on ette nähtud siduvad tingimused elukindlustuslepingu pooltele. Lepingust taganemise avalduse esitamist muus vormis kui imperatiivselt ette nähtud, ei saa lugeda õiguspäraselt esitatuks.
- 73 Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgub, et käesoleval juhul oli põhikohtuasjades kohaldamisele kuuluvas Austria õiguses ette nähtud, et taganemisõiguse kasutamisel ei tule järgida konkreetseid vorminõudeid. Seevastu ei ilmne toimikust sõnaselgelt, et Austria õiguses oleks kindlustuslepingu pooltel võimalik seada selle õiguse kasutamine sõltuvusse vorminõuete järgimisest.
- 74 Selles osas tuleb esiteks märkida, et kui Austria õiguse kohaselt ei olnud kindlustuslepingu pooltel lubatud kokku leppida, et taganemisavaldus tuleb esitada konkreetses vormis, siis ei ole taganemisõiguse kasuliku mõju tagamiseks nõutav, et kindlustusvõtjat oleks tingimata teavitatud asjaolust, et kõnealust õigust võib teostada mis tahes vormis. Sellisel juhul võib kindlustusvõtja oma soovist lepingust taganeda õiguspäraselt teatada kindlustusettevõtjale enda valitud vormis ning seega ilma, et kindlustusettevõtja saaks nõuda, et taganemisavaldus oleks esitatud konkreetses vormis, mille tulemusel ei piirata kuidagi liidu õiguses ette nähtud taganemisõiguse kasutamist. Loomulikult säilitab kindlustusettevõtja isegi sellisel juhul võimaluse teavitada kindlustusvõtjat, et riigisisese õiguses ei ole vorminõuet kehtestatud.
- 75 Kui lepingupooled võisid aga Austria õiguse kohaselt vastupidi kõrvale kalduda sellest, et Austria õiguses ei ole vorminõuet ette nähtud, siis tuli kindlustusvõtjat tingimata teavitada taganemisõigusega seotud vorminõuetest.
- 76 Teiseks peab teave taganemisõiguse vorminõuete kohta – olenemata sellest, kas see on kohustuslik või valikuline – olema selleks, et see oleks õige, kooskõlas riigisisese õigusega või lepingutingimustega, milles pooled leppisid kokku lähtuvalt sellele lepingule kohaldatavast õigusest.
- 77 Järelikult tuleb kindlustusettevõtja antud teave, milles nõutakse lepingust taganemise avalduse vorminõuete järgimist, lugeda ekslikuks, kui need nõuded ei ole kooskõlas kohaldatavas õiguses või lepingutingimustes kehtestatud kohustuslike nõuetega, mida peavad kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohtud.
- 78 Kuigi see, kui kindlustusvõtjale antakse ebaõigest teavet taganemisõiguse kasutamisel kehtivate vorminõuete kohta, võib küll eksitada kindlustusvõtjat oma taganemisõiguse osas ning seetõttu võib see olla samastatav vastava teabe puudumisega (vt analoogia alusel 10. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punkt 35), ei saa sellest siiski järeldada, et nendes vorminõuetes esinev mis tahes viga, mis on tehtud kindlustusettevõtja poolt kindlustusvõtjale antud teabes, tähendab teabe andmata jätmist.

- 79 Eelkõige, kui kindlustusvõtja ei kaota teabe tõttu – isegi kui tegemist on valetabega – võimalust kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige, siis oleks ebaproportsionaalne võimaldada kindlustusvõtjal end vabastada kohustustest, mis tulenevad heas usus sõlmitud lepingust.
- 80 Sellisel juhul säilitab kindlustusvõtja, keda on tema taganemisõigusest teavitatud, täielikult võimaluse kasutada seda õigust ja vabaneda võetud kohustustest, millega on saavutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 63–66 märgitud direktiivide 90/619, 92/96, 2002/83 ja 2009/138 eesmärk.
- 81 Põhikohtuasjades peavad eelotsusetaotluse esitanud kohtud kontrollima, kas kindlustusettevõtjad on andnud teavet lepingust taganemise avalduse vorminõuete kohta. Juhul kui vastus on jaatav, siis peavad need kohtud ka analüüsima, kas see teave oli õige või sel määral vale, et lähtudes üldhinnangust, mille puhul võetakse eelkõige arvesse riigisisest õiguslikku raamistikku ja põhikohtuasja asjaolusid, võeti seetõttu kindlustusvõtjalt võimalus kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige.
- 82 Eespool toodut arvesse võttes tuleb ainsale küsimusele kohtuasjas C-357/18 ning esimesele küsimusele kohtuasjades C-355/18, C-356/18 ja C-479/18 vastata, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 ning direktiivi 2009/138 artikli 185 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 186 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et tähtaeg elukindlustuslepingust taganemise õiguse kasutamiseks hakkab kulgema alates hetkest, mil kindlustusvõtjat teavitatakse lepingu sõlmimisest, isegi kui kindlustusvõtjale kindlustusettevõtja edastatud teabes
- on jäetud kas täpsustamata, et lepingule kohaldatavas riigisisises õiguses ei ole taganemisõiguse kasutamiseks ette nähtud mingit vorminõuet, või
 - on viidatud vorminõuetele, mida tegelikkuses ei ole selle lepingu suhtes kehtivas riigisisises õiguses või kõnealuse lepingu tingimustes ette nähtud, niivõrd kuivõrd sellise teabega ei võeta kindlustusvõtjalt võimalust kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige. Lähtudes üldhinnangust, mille puhul võetakse eelkõige arvesse riigisisest õiguslikku raamistikku ja põhikohtuasja asjaolusid, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtutel hinnata, kas kindlustusvõtjale edastatud teabes sisalduv viga võtab viimaselt sellise võimaluse.

Teine küsimus kohtuasjas C-479/18

- 83 Teise küsimusega kohtuasjas C-479/18 palub Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) sisuliselt selgitada, kas direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 tuleb tõlgendada nii, et kui kindlustusettevõtja ei ole kindlustusvõtjale edastanud teavet tema taganemisõiguse kohta või kui kindlustusettevõtja edastatud teave on niivõrd vale, et see võtab kindlustusvõtjalt võimaluse kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige, ei hakka taganemisõiguse kasutamise tähtaeg kulgema isegi siis, kui kindlustusvõtja sai taganemisõiguse olemasolust teada muul viisil.
- 84 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb märkida, et ei direktiivi 90/619 artikli 15 lõikes 1 ega direktiivi 92/96 artiklis 31 ei ole sõnaselgelt märgitud, et neis sätetes viidatud teabe peab kindlustusvõtjale edastama kindlustusettevõtja.

- 85 Sellegipoollest on Euroopa Kohus juba leidnud, et liidu õigusega pannakse kindlustusettevõtjale kohustus edastada kindlustusvõtjale konkreetne loetelu teabest, mille hulgas oleks eelkõige teave kindlustusvõtja õiguse kohta lepingust taganeda (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 30).
- 86 Seetõttu ei saa asjaolu, et kindlustusvõtja sai muul viisil teada sellise teabe täpse sisu, mida kindlustusettevõtja oleks pidanud talle edastama, tuua taganemise tähtaja suhtes endaga kaasa samu õiguslikke tagajärgi nagu siis, kui kindlustusettevõtja edastab kindlustusvõtjale sama teabe, mille tulemusel kindlustusettevõtja vabaneb selles osas mis tahes kohustusest.
- 87 Kõigepealt, kui see ei oleks nii, läheks see vastuollu direktiivi 2002/83 eesmärgiga, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 71 ja milleks on tagada, et kindlustusvõtja saab eelkõige taganemisõiguse kohta täpse teabe, mille peab edastama – nagu on täpsustatud käesoleva kohtuotsuse punktis 85 – kindlustusettevõtja.
- 88 Lisaks, nagu sisuliselt märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 65, võib taganemisõigusest väljaspool kindlustusvõtja ja kindlustusettevõtja vahelist lepingulist suhet teadasaamine tekitada raskusi tõendamisel, arvestades eelkõige selle teadasaamise aega ja seega selle tähtaja kindlaksmääramist, mille jooksul saab taganemisõigust kasutada.
- 89 Lõpuks, nagu leiab Euroopa Komisjon, kui kindlustusettevõtja vabastataks oma teavitamiskohustusest põhjusel, et kindlustusvõtja sai selle teabe sisust teada muul viisil, siis ei oleks ta motiveeritud järgima oma kohustust esitada kindlustusvõtjale täpset teavet.
- 90 Eespool toodud arvestades tuleb teisele küsimusele kohtuasjas C-479/18 vastata, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 tuleb tõlgendada nii, et kui kindlustusettevõtja ei ole kindlustusvõtjale edastanud teavet tema taganemisõiguse kohta või kui kindlustusettevõtja edastatud teave on niivõrd vale, et see võtab kindlustusvõtjalt võimaluse kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige, ei hakka taganemisõiguse kasutamise tähtaeg kulgema isegi siis, kui kindlustusvõtja sai taganemisõiguse olemasolust teada muul viisil.

Teine küsimus kohtuasjades C-355/18 ja C-356/18 ning kolmas küsimus kohtuasjas C-479/18

- 91 Teise küsimusega kohtuasjades C-355/18 ja C-356/18 ning kolmanda küsimusega kohtuasjas C-479/18 paluvad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt selgitada, kas direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 ja direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et pärast seda, kui kindlustusvõtja on üles öelnud lepingu ja rahuldanud kõik lepingust tulenevad nõuded, sealhulgas pärast tagasiostuväärtuse väljamaksmist kindlustusettevõtja poolt, võib kindlustusvõtja veel kasutada oma taganemisõigust, eeldusel et lepingu suhtes kehtivas õiguses ei ole reguleeritud, millised õiguslikud tagajärjed kaasnevad, kui taganemisõigust puudutav teave puudub või edastatakse ebaõiget teavet.
- 92 Sellele küsimusele vastamisel tuleb meelde tuletada, et vastavalt direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 teisele lõigule ja direktiivi 2002/83 artikli 35 lõike 1 teisele lõigule vabastab kindlustusvõtja teade lepingust taganemise kohta ta kõigist edasistest selle lepingu alusel tekkivatest kohustustest.
- 93 Sellest järeldub, et niipea kui kindlustusvõtja on ettenähtud aja jooksul esitanud oma taganemisavalduse, on ta vabastatud kõigist edasistest lepingu alusel tekkivatest kohustustest, mille täitmist ei saa kindlustusettevõtja enam nõuda.

- 94 Nendes sätetes ei ole kuidagi reguleeritud ei tingimusi, mille alusel tuleb taganemisavaldus esitada, ega sellest taganemisest tulenevaid õiguslikke tagajärgi kohustustele, eelkõige tagastamisele, milleks kindlustusettevõtja võib riigisisese õiguse kohaselt olla kohustatud.
- 95 Niisugused tingimused ja tagajärjed ei kuulu nende sätete kohaldamisalasse ning tulenevalt direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 kolmandast lõigust ja direktiivi 2002/83 artikli 35 lõike 1 kolmandast lõigust reguleerib neid lepingule kohaldatav õigus.
- 96 Järelikult ei saa neid sätteid tõlgendada nii, et nendega kohustatakse liikmesriiki seadma elukindlustuslepingu täitmise staadiumist sõltuvusse võimalus kõnealusest lepingust taganeda või sellised õiguslikud tagajärjed, nagu on tagastamiskohustuse võimalik tekkimine, ja mis kaasnevad sellisest lepingust taganemise avaldusega, mis on esitatud selleks ettenähtud aja jooksul. Kuna Austria õigus seda probleemi ei reguleeri, on seega käesoleval juhul taganemisõigust võimalik kasutada ka pärast seda, kui leping on üles öeldud ning kui kõik sellest tulenevad kohustused on täidetud.
- 97 Vastupidi DONAU ja Austria valitsuse seisukohtades märgitule ei ole niisugune tõlgendus vastuolus 10. aprilli 2008. aasta kohtuotsusega Hamilton (C-412/06, EU:C:2008:215), milles Euroopa Kohus otsustas, et nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiviga 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmitud lepingute korral (EÜT 1985, L 372, lk 31; ELT eriväljaanne 15/01, lk 262) ette nähtud taganemisõigust ei saa kasutada enam siis, kui järele ei ole jäänud ühtegi kohustust. Nimelt puudutab see kohtuotsus küsimust, kas nimetatud direktiiviga on kooskõlas liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette taganemisõiguse lõppemise ühe kuu möödumisel pärast lepingupoolte kõikide sellest lepingust tulenevate kohustuste täitmist. Kuid põhikohtuasjades ei vaielda sellise sätte üle, sest Austria seadusandja ei ole elukindlustuslepingute suhtes sellist sätet vastu võtnud (vt selle kohta 19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 31).
- 98 Seega tuleb teisele küsimusele kohtuasjades C-355/18 ja C-356/18 ning kolmandale küsimusele kohtuasjas C-479/18 vastata, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 ning direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et pärast seda, kui kindlustusvõtja on lepingu üles öelnud ja rahuldanud kõik lepingust tulenevad nõuded, sealhulgas pärast tagasiostuväärtuse väljamaksmist kindlustusettevõtja poolt, võib kindlustusvõtja veel kasutada oma taganemisõigust, eeldusel et lepingu suhtes kehtivas õiguses ei ole reguleeritud, millised õiguslikud tagajärjed kaasnevad, kui taganemisõigust puudutav teave puudub või edastatakse ebaõiget teavet.

Neljas küsimus kohtuasjas C-479/18

- 99 Oma neljanda küsimusega palub Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) sisuliselt selgitada, kas direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab kindlustusettevõtja kindlustusvõtjale, kes on kasutanud oma taganemisõigust, välja maksma vaid tagasiostuväärtuse.
- 100 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb meelde tuletada, et nagu on märgitud juba käesoleva kohtuotsuse punktides 61, 62 ja 66, on lepingust taganemise õiguslikud tagajärjed peale nende, mis on ette nähtud viidatud liidu õigusnormides, reguleeritud lepingule kohaldatava õigusega ning et neid norme vastu võttes peavad liikmesriigid jälgima, et direktiivide 90/619, 92/96, 2002/83 ja 2009/138 eesmäärke arvestades oleks tagatud nende direktiivide kasulik mõju.
- 101 Nagu on käesoleva kohtuotsuse punktis 63 juba sisuliselt märgitud, on taganemisõiguse eesmärk võimaldada kindlustusvõtjal valida leping, mis sobib kõige rohkem tema vajadustega, ning seega võimaldada tal taganeda lepingust, mille tagajärgedest pärast lepingu sõlmimist selgub taganemisõiguse kasutamiseks ette nähtud järelemõtlemisaja jooksul, et leping ei sobi kindlustusvõtja vajadustega.

- 102 Täpsemalt vastavad kõnealuse valikuvabaduse tagamise nõudele direktiivi 90/619 artikli 15 lõike 1 teise lõigu, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõike 1 teise lõigu ja direktiivi 2009/138 artikli 186 lõike 1 teise lõigu sätted, mille kohaselt on kindlustusvõtja niipea, kui ta on ettenähtud aja jooksul esitanud taganemisavalduse, vabastatud edaspidistest sellest lepingust tulenevatest kohustustest.
- 103 Kui kindlustusvõtja jääks ka pärast lepingust taganemist edaspidi lepinguga seotuks, siis pärsitaks tema tahet kasutada oma taganemisõigust ning seetõttu võetaks temalt võimalus valida leping, mis sobib kõige rohkem tema vajadustega.
- 104 Ka muud õiguslikud tagajärjed, mis lepingule kohaldatavast õigusest tulenevalt kaasnevad taganemisõiguse kasutamisega, peavad taganemisõiguse kasuliku mõju tagamiseks samuti olema sellised, mis ei pärsi kindlustusvõtja tahet kasutada oma taganemisõigust.
- 105 Nagu selgub eelotsusetaotlusest kohtuasjas C-479/18, on käesoleval juhul VersVG § 176 põhikohtuasjades kohaldatavas versioonis sisuliselt sätestatud, et kui selline kindlustus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tühistatakse lepingust taganemise, lepingu ülesütlemise või vaidlustamise teel, peab kindlustusettevõtja kindlustuse tagasiostuväärtuse välja maksma.
- 106 Niisuguse sättega reguleeritakse seega ühetaoliselt esiteks olukorda, kus pärast seda, kui kindlustusvõtja leidis, et leping sobib tema vajadustega, otsustas ta oma taganemisõigust mitte kasutada ning öelda muudel kaalutlustel üles oma leping, ning teiseks olukorda, kus pärast seda, kui kindlustusvõtja on vastupidi jõudnud järeldusele, et leping tema vajadustega ei sobi, kasutas ta oma taganemisõigust.
- 107 Seega, kuna kõnealuse õigusnormiga kaasnevad lepingust taganemisel ja lepingu ülesütlemisel samad õiguslikud tagajärjed, võtab see sätte liidu õiguses ette nähtud taganemisõiguselt igasuguse kasuliku mõju.
- 108 Niisugust tõlgendust ei saa kahtluse alla seada eelkõige Allianzi viidatud asjaolu, et kui kindlustusvõtjal on õigus tasutud summad tagasi saada, jäävad rahalised kohustused eelkõige kindlustatute kanda, ning et Euroopa Kohus leidis 15. aprilli 2010. aasta kohtuotsuses E. Friz (C-215/08, EU:C:2010:186), et taganemisega hilinemisel peab ühe osa riisikost kandma huvitatud isik.
- 109 Esiteks, kui kindlustusettevõtja annab kindlustusvõtjale taganemisõiguse kohta täpset teavet, siis on viimaselt suhteliselt vähe aega oma taganemisõiguse kasutamiseks, mistõttu võib võimaliku taganemisega kindlustatutele kaasnevaid rahalisi tagajärgi lugeda osaks kindlustatud riskide üldisest juhtimisest. Kui aga lepingust taganetakse hilinenult, sest puudub teave või on teave niivõrd ebaõige, et sellega on kindlustusvõtjalt võetud võimalus kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige, siis tuleb – nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 69 – kindlustusettevõtjal enesel vältida olukorda, mis on põhjustatud sellest, et ta ise ei ole täitnud liidu õigusest tulenevat nõuet esitada konkreetne loetelu teavet, mille hulgas on eelkõige teave kindlustusvõtja õiguse kohta lepingust taganeda.
- 110 Teiseks on 15. aprilli 2010. aasta kohtuotsuse E. Friz (C-215/08, EU:C:2010:186) ulatus tulenevalt selle kohtuotsuse punktist 24 sõnaselgelt piiratud olukorraga, kus tarbija on liitunud seltsingu vormis moodustatud suletud kinnisvarafondiga, mistõttu ei puuduta see kohtuotsus aleatoorseid lepinguid üldiselt.
- 111 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb neljandale küsimusele kohtuasjas C-479/18 vastata, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 185 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab kindlustusettevõtja kindlustusvõtjale, kes on kasutanud oma taganemisõigust, välja maksma vaid tagasiostuväärtuse.

Kohtuasjas C-479/18 esitatud viies küsimus

- 112 Oma viienda küsimusega palub Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) sisuliselt selgitada, kas direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt aegub kolme aasta jooksul õigus saada intressi alusetult tasutud summadel, mille tagastamist nõuab kindlustusvõtja oma taganemisõiguse kasutamise järel.
- 113 Küsimusele vastamiseks tuleb märkida, et kõnealuste liidu õigusnormidega, mille kohaselt on individuaalse elukindlustuse lepingu sõlminud kindlustusvõtjal 14–30 päeva pikkune tähtaeg lepingust tulenevatest tagajärgedest taganemiseks alates ajast, mil kindlustusvõtja sai lepingu sõlmimisest teada, on kindlustusvõtjale antud taganemisõigus.
- 114 Seega saab kindlustusvõtja õiguse taganeda elukindlustuslepingust pelgalt asjaolu tõttu, et ta on selle lepingu sõlminud, ning kindlustusettevõtja poolt kindlustusvõtjale selle õiguse kasutamise üksikasjalike eeskirjade edastamine toob endaga kaasa üksnes õigust lõpetava tähtaja kulgema hakkamise.
- 115 Euroopa Kohtule kohtuasjas C-479/18 esitatud toimikust selgub, et selleks et kooskõlas liidu õigusnormidega reguleerida lepingust taganemise tagajärgi, on põhikohtuasjades kõne all olevatele lepingutele kehtivas Austria õiguses ette nähtud, et esiteks sisaldab taganemisõiguse kasutamine kohustust tagastada tehtud maksed ning teiseks lisandub tagastatavatele summadele intress. Lisaks aegub intressi saamise õigus kolme aasta jooksul, kusjuures tegemist on aegumistähtajaga, mis üldisena on Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuchis (Saksa tsiviilseadustik) ette nähtud nõuetele, mis tulenevad iga-aastastest täitmata sooritustest.
- 116 Kuna see tähtaeg puudutab aga intressi, siis ei mõjuta see otseselt kindlustusvõtja õigust taganeda oma lepingust.
- 117 Sellegipoolest tuleb Bezirksgericht für Handelssachen Wienil (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) kontrollida, kas intressinõudele aegumistähtaja kehtestamine võib kahtluse alla seada kindlustusvõtjale liidu õigusega ette nähtud taganemisõiguse enese tõhusust.
- 118 Esiteks tuleb sellega seoses tõdeda, et nagu Euroopa Kohus on juba tõdenud, on kindlustuslepingud õiguslikult keerukad finantsinstrumendid, mis erinevad üksteisest suurel määral, olenevalt sellest, kes on neid pakkuv kindlustusandja, ja toovad endaga olulisi rahalisi kohustusi, mis kestavad potentsiaalselt väga kaua (19. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 29).
- 119 Kui neil asjaoludel peaks asjaolu, et rohkem kui kolm aastat vana intressinõue on aegunud, viima selleni, et kindlustusvõtja ei kasuta oma taganemisõigust, kuigi leping ei sobi tema vajadustega, võib selline tähtaeg kahjustada seda õigust, eelkõige kui kindlustusvõtjat ei ole nõuetekohaselt teavitatud selle õiguse kasutamise tingimustest.
- 120 Teiseks tuleb rõhutada, et kindlustusvõtja vajaduste hindamisel tuleb arvesse võtta lepingu sõlmimise hetke, ilma et arvestataks kasu, mida kindlustusvõtja võib saada hilinenud taganemisest, kuna taganemise eesmärk ei ole kaitsta kindlustusvõtja valikuvabadust, vaid võimaldada tal saada suurem tulu või isegi spekuloida lepingu tegeliku tulu ja intressimäära vahega.
- 121 Eespool toodut arvestades tuleb kohtuasjas C-479/18 esitatud viiendale küsimusele vastata, et direktiivi 90/619 artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega ei ole liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt aegub kolme aasta jooksul õigus saada intressi alusetult tasutud summadel, mille tagastamist

nõuab kindlustusvõtja oma taganemisõiguse kasutamise järel, vastuolus tingimusel, et niisuguse tähtaja kehtestamine ei sea kahtluse alla kindlustusvõtja taganemisõiguse tõhusust, mida peab kohtuasjas C-479/18 kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Kohtukulud

- ¹²² Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 8. novembri 1990. aasta teise direktiivi 90/619/EMÜ otsese elukindlustusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega nähakse ette sätted teenuste osutamise vabaduse tegeliku kasutamise hõlbustamiseks ja muudetakse direktiivi 79/267/EMÜ, mida on muudetud nõukogu 10. novembri 1992. aasta direktiiviga 92/96/EMÜ, artikli 15 lõiget 1 koostoimes nõukogu 10. novembri 1992. aasta direktiivi 92/96/EMÜ otsese elukindlustusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta, millega muudetakse direktiive 79/267/EMÜ ja 90/619/EMÜ (kolmas elukindlustusdirektiiv) artikliga 31, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta direktiivi 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) artikli 185 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 186 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et tähtaeg elukindlustuslepingust taganemise õiguse kasutamiseks hakkab kulgema alates hetkest, mil kindlustusvõtjat teavitatakse lepingu sõlmimisest, isegi kui kindlustusvõtjale kindlustusettevõtja edastatud teabes
 - on jäetud kas täpsustamata, et lepingule kohaldatavas riigisiseses õiguses ei ole taganemisõiguse kasutamiseks ette nähtud mingit vorminõuet, või
 - on viidatud vorminõuetele, mida tegelikkuses ei ole selle lepingu suhtes kehtivas riigisiseses õiguses või kõnealuse lepingu tingimustes ette nähtud, niivõrd kuivõrd sellise teabega ei võeta kindlustusvõtjalt võimalust kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige. Lähtudes üldhinnangust, mille puhul võetakse eelkoige arvesse riigisisest õiguslikku raamistikku ja põhikohtuasja asjaolusid, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtutel hinnata, kas kindlustusvõtjale edastatud teabes sisalduv viga võtab viimaselt sellise võimaluse.
2. Direktiivi 90/619 (muudetud direktiiviga 92/96) artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 tuleb tõlgendada nii, et kui kindlustusettevõtja ei ole kindlustusvõtjale edastanud teavet tema taganemisõiguse kohta või kui kindlustusettevõtja edastatud teave on niivõrd vale, et see võtab kindlustusvõtjalt võimaluse kasutada oma taganemisõigust sisuliselt samadel tingimustel kui need, mis oleksid esinenud, kui teave oleks olnud õige, ei hakka taganemisõiguse kasutamise tähtaeg kulgema isegi siis, kui kindlustusvõtja sai taganemisõiguse olemasolust teada muul viisil.
3. Direktiivi 90/619 (muudetud direktiiviga 92/96) artikli 15 lõiget 1 koostoimes direktiivi 92/96 artikliga 31 ning direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 36 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et pärast seda, kui kindlustusvõtja on lepingu üles öelnud ja rahuldanud kõik lepingust tulenevad nõuded, sealhulgas pärast tagasiostuväärtuse väljamaksmist kindlustusettevõtja poolt, võib kindlustusvõtja veel kasutada oma

taganemisõigust, eeldusel et lepingu suhtes kehtivas õiguses ei ole reguleeritud, millised õiguslikud tagajärjed kaasnevad, kui taganemisõigust puudutav teave puudub või edastatakse ebaõiget teavet.

4. Direktiivi 90/619 (muudetud direktiiviga 92/96) artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 185 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab kindlustusettevõtja kindlustusvõtjale, kes on kasutanud oma taganemisõigust, välja maksma vaid tagasiosuväärtuse.
5. Direktiivi 90/619 (muudetud direktiiviga 92/96) artikli 15 lõiget 1, direktiivi 2002/83 artikli 35 lõiget 1 ja direktiivi 2009/138 artikli 186 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nende sätetega ei ole liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt aegub kolme aasta jooksul õigus saada intressi alusetult tasutud summadelt, mille tagastamist nõuab kindlustusvõtja oma taganemisõiguse kasutamise järel, vastuolus tingimuse, et niisuguse tähtaja kehtestamine ei sea kahtluse alla kindlustusvõtja taganemisõiguse tõhusust, mida peab kohtuasjas C-479/18 kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Allkirjad